ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА 2022 И 2023 ГОДИНА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА СТРАТЕГИЈАТА ЗА РОДОВА ЕДНАКВОСТ 2022-2027 И НАП ЗА РОДОВА ЕДНАКВОСТ 2022-2024

Август 2024

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА 2022 и 2023 ГОДИНА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА Стратегијата за родова еднаквост 2022-2027 и НАП за родова еднаквост 2022-2024

СОДРЖИНА

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ: 2

1. РЕЗИМЕ НА ПОСТИГНАТИТЕ РЕЗУЛТАТИ ПО ОПШТИТЕ ЦЕЛИ СОГЛАСНО НАЦИОНАЛЕН АКЦИСКИ ПЛАН ЗА РОДОВА ЕДНАКВОСТ 2022-2024 3

2. ПРЕГЛЕД НА ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ И АКТИВНОСТИ СОГЛАСНО НАПРЕ 2022-2024 7

3. ПРЕДИЗВИЦИ И РИЗИЦИ ВО ТЕКОТ НА СПРОВЕДУВАЊЕ НА АКЦИСКИОТ ПЛАН НА СТРАТЕГИЈАТА СО ПРЕПОРАКИ 19

4. АНЕКС
   Табеларен преглед на реализирани активности

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ:

ААВМУ	Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги
АКН	Агенција за катастар на недвижности
АМС	Агенција за млади и спорт
АФПЗРР	Агенција за финансиска поддршка во земјоделието и рурален развој
БРО	Биро за развој на образованието
ГО	Граѓански организации
ДЗС	Државен завод за статистика
ЗСД	Завод за социјални дејности
МВР	Министерство за внатрешни работи
МЕ	Министерство за економија
МЗШВ	Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство
МИОА	Министерство за информатичко општество и администрација
МК	Министерство за култура
МП	Министерство за правда
МОН	Министерство за образование и наука
МО	Меѓународни организации
МСПДМ	Министерство за социјална политика демографија и млади
МТСП	Министерство за труд и социјална политика
НАПРЕ	Национален акциски план за родова еднаквост 2022-2024
НКТ	Национално координативно тело за имплементација на Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и борба против насилството врз жените и семејно насилство
НСФ	Национални спортски федерации
ОДУ	Органи на државната управа
ООН	Организација на обединетите нации

1. РЕЗИМЕ НА ПОСТИГНАТИТЕ РЕЗУЛТАТИ ПО ОПШТИТЕ ЦЕЛИ СОГЛАСНО НАЦИОНАЛЕН АКЦИСКИ ПЛАН ЗА РОДОВА ЕДНАКВОСТ 2022-2024

Овој извештај дава преглед на постигнатите резултати и спроведените активности во текот на 2022 и 2023 година предвидени со Националниот Акциски план за родова еднаквост 2022-2024 година (НАПРЕ) за спроведување на Стратегија за родова еднаквост 2022-2027 година (Стратегијата).

Спроведувањето на Стратегијата значи и исполнување на обврските преземени со пристапувањето кон Конвенцијата на ООН за елиминација на сите форми на дискриминација на жената како и придонес кон исполнувањето на политичките критериуми за членство во Европската Унија.

Истиот е изработен од страна на Секторот за еднакви можности во Министерството за социјална политика демографија и млади (МСПДМ) согласно член 12 став 1 алинеја 6 од Законот за еднакви можности на жените и мажите. Имајќи во предвид дека Стратегијата е донесена крај на јули, последните 4 месеци од 2022 година се интегрирани во овој Извештај. Во текот на 2022 година, во периодот од донесувањето на Стратегијата во јули 2022 до декември кога се подготвува Националниот акциски план, континуирано се спроведуваа активности поврзани со зајакнување на процесите кои водат до родова еднаквост:

Годишниот извештај од методолошки аспект е подготвен врз основа на добиени информации од органите на државната управа за изработка на: Извештаи на органите на државна управа (ОДУ) кои се носители на активностите во НАПРЕ доставени до МСПДМ и Годишен Извештај за превземените активности и постигнатиот напредок за воспоставување еднакви можности на жените и мажите во Република Македонија за 2023 година. Од 16 носители на активности во НАПРЕ, 2 односно Министерството за култура и Министерството за земјоделство и шумарство немаат доставено информации за спроведување на активностите по стратешки цели. Важно е да се напомене дека дел од носителите на активности кои што доставија информации не содржат податок за финансиски средства.

Националниот план за родова еднаквост (НАПРЕ) 2022-2024 е документ со кој се дефинира начинот на спроведување на Националната стратегија за родова еднаквост 2022-2027, донесена од страна на Собранието на РСМ на ден 27.07.2022 година, преку дефинирање на активностите, индикаторите за активностите, носителите на обврска за спроведување на истите, временската рамка и издвоените финансиски средства за спроведување на активностите утврдени со Стратегијата, а кои сите заедно имаат цел за унапредување на родовата еднаквост и унапредување на статусот на жените.

Националниот Акциски План 2022-2024, беше подготвен од работна група, составена од претставници на министерства, други органи на државна управа и претставници на граѓанскиот сектор чии области на делување се опфатени со Стратегијата, односно кои се посветени и работат на зајакнување на видливоста и вклученоста на родовата еднаквост во сите сегменти на секојдневното живеење.

Националниот Акциски План 2022-2024 ги опфаќа активностите, индикаторите, носителите на активностите, временската рамка и потребниот буџет за спроведување на активностите со кои се постигнуваат специфичните и општите цели поставени со Стратегијата, во првиот период – од 2022 до 2024 година.

Покрај тоа што во Стратегијата е предвидено да се подготват Годишни оперативни планови за операционализација на Националниот Акциски План 2022-2024, дел од Министерствата ги имаат подготвено и објавено на веб страниците, но не е воспоставена пракса од сите надлежни органи за нејзино спроведување.

Стратегијата за родова еднаквост 2022-2027 опфаќа три општи цели: 1) воспоставување на ефективен и ефикасен систем за унапредување на родовата еднаквост на централно и локално ниво, 2) подобрување на положбата на жените во сите области на јавниот и приватниот живот и 3) сузбивање на родовите стереотипи и градење на култура на ненасилство и недискриминација врз основа на пол, род и родов идентитет. Стратегијата предвидува специфични цели и индикатори за остварување на општите цели.

ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ

1. ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА ЕФЕКТИВЕН И ЕФИКАСЕН СИСТЕМ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА РОДОВАТА ЕДНАКВОСТ НА ЦЕНТРАЛНО И ЛОКАЛНО НИВО

- 1.1. Унапредување на родовите механизми на централно и локално ниво, во согласност со законската рамка за унапредување на родовата еднаквост
- 1.2. Воспоставување на функционален систем за вклучување на родовата перспектива во креирањето на политиките, програмите и буџетските процеси на централно и локално ниво
- 1.3. Воспоставување на ефикасен систем за следење на состојбата со родовата еднаквост, во согласност со релевантните меѓународни обврски и препораки
- 1.4. Имплементација на родова перспектива во работата и креирањето мерки и програми во време на вонредни услови и кризни состојби на централно и локално ниво

2. ПОДОБРУВАЊЕ НА ПОЛОЖБАТА НА ЖЕНИТЕ ВО СИТЕ ОБЛАСТИ НА ЈАВНИОТ И ПРИВАТНИОТ ЖИВОТ

- 2.1. Намалување на родовиот јаз во економското учество на жените и на пазарот на труд, со интерсекциски пристап
- 2.2. Унапредување на положбата на жените во земјоделството преку посебни мерки и политики насочени кон афирмација и соодветно вреднување на нивната работа
- 2.3. Зајакнати механизми за заштита на животната средина и креирање на родово одговорни политики за климатски промени и климатски отпорни политики за родова еднаквост
- 2.4. Еднакво учество на жените во донесување одлуки на сите нивоа во политичкиот и јавниот живот
- 2.5. Еднаков пристап до здравствена заштита за сите жени
- 2.6. Родово сензитивни образование и наука
- 2.7. Унапредување на родовата еднаквост за постигнување и одржување на позитивен мир
- 2.8. Подобрување на пристапот до социјални услуги и промоција на родовата перспектива за социјална сигурност
- 2.9. Еднаков пристап до правда за сите жени и мажи
- 2.10. Унапредување на родовата еднаквост во спортот
- 2.11. Унапредување на родовата еднаквост во културата

3. СУЗБИВАЊЕ НА РОДОВИТЕ СТЕРЕОТИПИ И ГРАДЕЊЕ КУЛТУРА НА НЕНАСИЛСТВО И НЕДИСКРИМИНАЦИЈА ВРЗ ОСНОВА НА ПОЛ, РОД И РОДОВ ИДЕНТИТЕТ

- 3.1. Спречување и борба против родово базирано насилство
- 3.2. Сузбивање на родовите стереотипи и сексизмот и промовирање еднаквост

Националниот план за родова еднаквост 2022-2024 е документ со кој се дефинира начинот на спроведување на Националната стратегија за родова еднаквост 2022-2027, донесена од страна на Собранието на РСМ на ден 27.07.2022 година, преку дефинирање на активностите, индикаторите за активностите, носителите на обврска за спроведување на истите, временската рамка и издвоените финансиски средства за спроведување на активностите утврдени со Стратегијата, а кои сите заедно имаат цел за унапредување на родовата еднаквост и унапредување на статусот на жените.

Во НАПРЕ опфатени се 31 резултат со 87 индикатори на ниво на резултат, 51 индикатор на ниво на активност со вкупно 56 активности. Од нив во референтниот период спроведени се 34 активности (61%), 8 се делумно спроведени (14%), во тек се 7 активности (12.5%) и 7 активности не се спроведени (12.5 %).

Графички приказ 1: Степен на реализација на активности

Во Општата цел 1: Воспоставување на ефективен и ефикасен систем за унапредување на родовата еднаквост на централно и локално ниво, од вкупно 13 предвидени активности, 9 се спроведени (69%), 3 се делумно спроведени (23%) и 1 не е спроведена (8%).

Графички приказ 2: реализирани активности во Општа цел 1

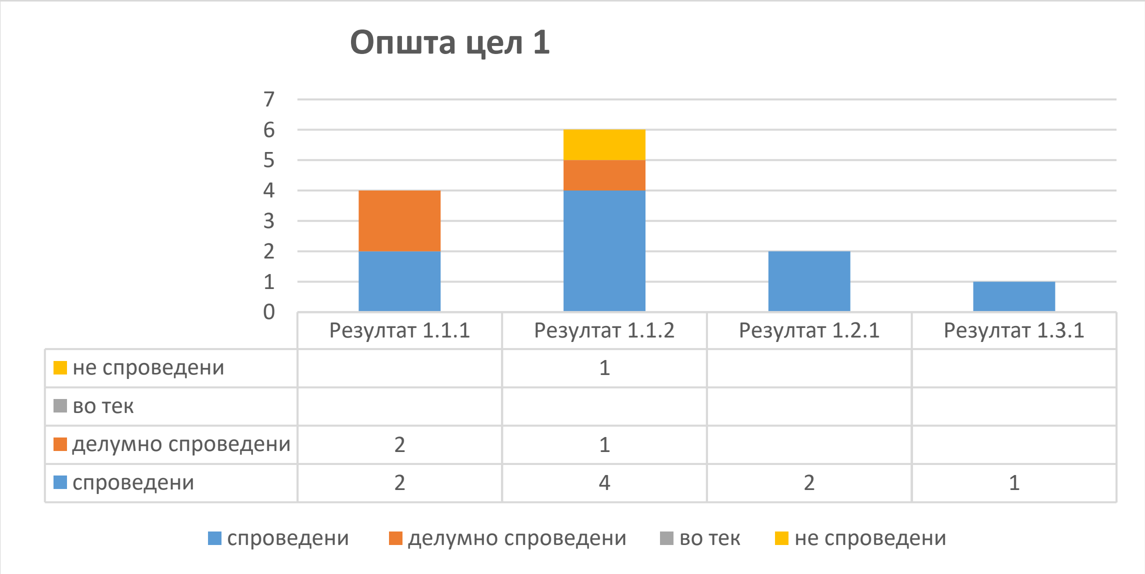

Во Општата цел 2: Подобрување на положбата на жените во сите области на јавниот и приватниот живот, од вкупно 33 предвидени активности, 18 се спроведени (55%), 5 се делумно спроведени (15%), 4 се во тек (12%) и 6 се не спроведени (18%).

Графички приказ 3: реализирани активности во Општа цел 2

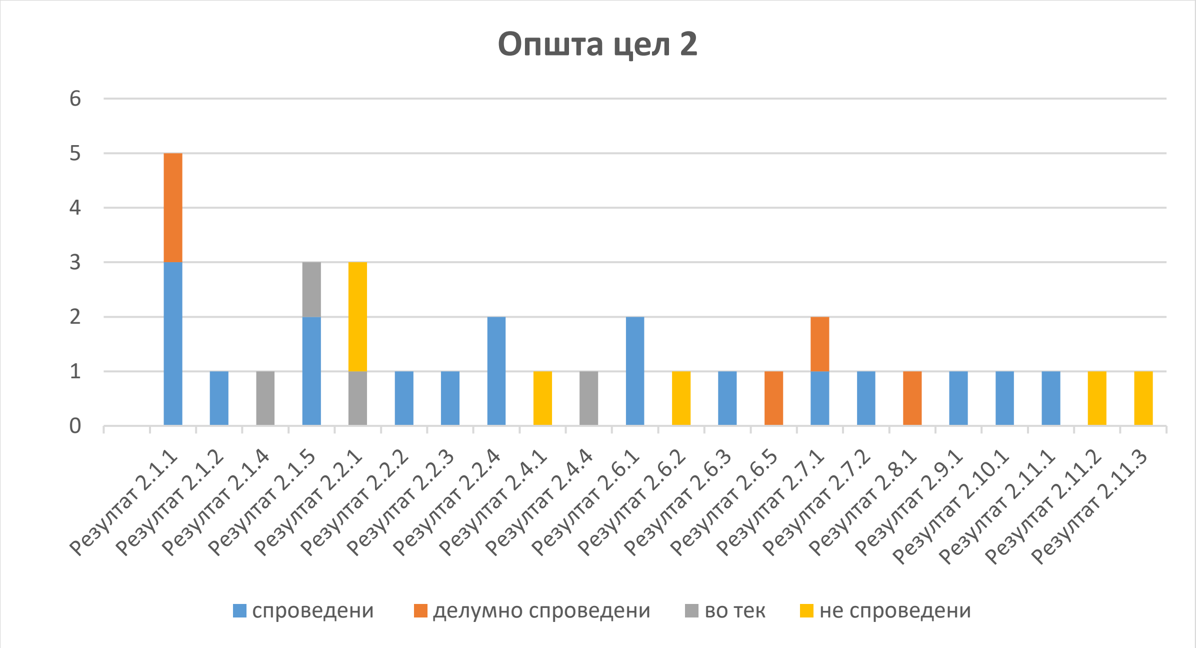

Во Општата цел 3: Сузбивање на родовите стереотипи и градење на култура на ненасилство и недискриминација врз основа на пол, род и родов идентитет, од вкупно 10 предвидени активности, 7 се спроведени (70%), 3 се во тек (30%).

Графички приказ 4: реализирани активности во Општа цел 3

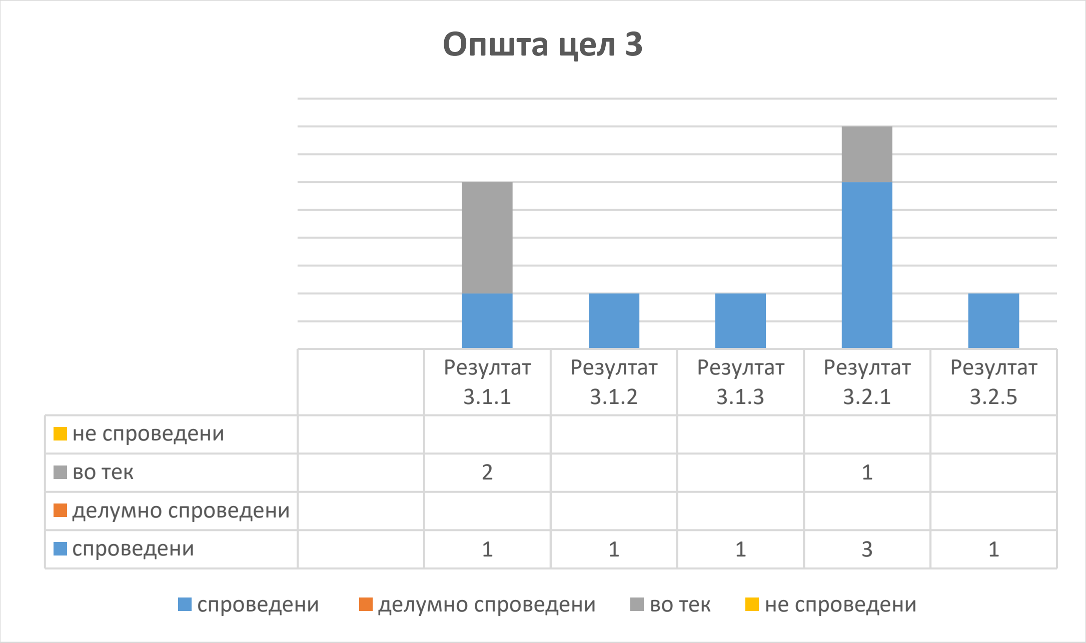

Спроведувањето на овие стратешки документи придонесуваат за унапредување на родовата еднаквост и унапредување на статусот на жените во земјата во предвидениот период на имплементација во различни области.

2. ПРЕГЛЕД НА ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ И АКТИВНОСТИ СОГЛАСНО НАПРЕ 2022-2024

Во периодот опфатен со овој извештај постигнати се одредени резултати во остварувањето на родовата еднаквост, согласно Стратегијата и НАПРЕ во овој дел од извештајот дадени се состојбите во одредени области како и преглед на преземени активностите од страна на носителите.

Во однос на застапеноста на жените и мажите во структурите на носење одлуки, во 2022 година во Собранието на Република Северна Македонија, жени се 40,83% од вкупниот број пратеници, односно 49 пратенички кои го сочинуваат Клубот на пратенички.[1]

Според Извештајот за работата на Собранието на Република Северна Македонија за 2023, од вкупниот број на пратеници 47 се жени, односно 39.1% [2] . Во 33-та Влада на Македонија од 16 министерства 4 жени се назначени за министерки односно 25%, а 12 мажи министри односно 75%.

На локално ниво нема промени бројот на жени градоначалнички односно има само две од вкупниот број градоначалници (81) во државата (локални избори 2021 година на кандидатските листи за градоначалник, само 8,36% се жени, односно од вкупно 299 кандидати, само 25 се жени).

Според податоците на Државниот завод за статистика, во 2022 година, активно население на пазарот на труд се 808 078 лица, од кои 59.4% се мажи и 40.6% жени, 692 034 се вработени од кои 58,5% мажи и 41,5% жени а 106 045 лица се невработени од кои 64.8% мажи и 35.2% жени, вкупно неактивно население 656 415 од кои 37,2% мажи и 62.8% жени[3].

Додека во 2023 година, активно население на пазарот на труд се 791 647 лица, од кои 58.4% мажи и 41.6% жени, 688 296 се вработени од нив 57,6% се мажи и 42,4% се жени, а 103 351 лица се невработени од кои 63.8% мажи и 36,2% жени, вкупно неактивно население е 723 459 од нив 39,1% мажи и 60,9% жени.[4] Споредбено со 2022 година во 2023 година може да се забележи благо зголемување на активноста на жените на пазарот на трудот.

Во 2022 година мерката за вработување и раст на правен субјект спроведена од страна на Министерство за социјална политика демографија и млади ја искористиле вкупно 446 апликанти од кои 196 или 44% биле мажи, додека 250 или 56% биле жени. Во наредната 2023 година од вкупно 545 апликанти кои ја искористиле оваа мерка 267 односно 49% биле мажи и 278 или 51% биле жени. Во АППРСМ во 2023 година од вкупно 2042 апликанти за изработка на бизнис планови 1267 или 62,5% биле мажи додека 775 или 37,95 жени. Исто така во оваа институција од вкупно 398 ваучерски системи на советување корисници биле 13 или 33% мажи додека 26 или 67% биле жени

Според Извештајот од Регистарот на вработените во јавниот сектор за 2022 година во јавниот сектор на Република Северна Македонија, активни се 1.354 институции, во кои работен однос имаат засновано 129.374 лица, додека од анализата на структурата на податоци разделени по пол за 110.465 вработени во јавниот сектор, жени се 62.178, односно 56,29%, додека мажи се 48.287 односно 43,71%.

---

[1] https://www.mtsp.gov.mk/content/pdf/ednakvi%20moznosti/%D0%93%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%88%D0%B5%D0%BD%20%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B0%D1%98%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%95%D0%9C%20%D0%B7%D0%B0%202021%20%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20(2).pdf, стр. 14-15

[2] https://www.sobranie.mk/content/izvestai/GODISEN%20IZVESTAJ%202023.pdf

[3] https://www.stat.gov.mk/pdf/2023/2.1.23.05_mk.pdf

[4] https://www.stat.gov.mk/pdf/2024/2.1.24.05_mk.pdf

Во овој контекст, во 2023 година во јавниот сектор активни се 1.371 институции, во кои работен однос имаат засновано 128.879 лица. Од вкупно 110.169 вработени во јавниот сектор, жени се 62.585 односно 56,8%, додека мажи се 47.584, односно 43,2%. Податоците говорат за мал пораст на институции и незначително намалување на вработените во истите.

Според Единствениот регистар на земјоделски стопанства –носители, од вкупен број на земјоделски стопанства изнесува 128.989, жени носител на земјоделско стопанство се 29 153, односно 22,6%. Учеството на жените во задругите е 124 членки. Во однос на претходната година, во 2022 година бројот на земјоделските задруги е зголемен за 4 задруги, додека бројот на жените управители е 8 и останува ист. Бројот на земјоделските задруги има тренд на зголемување во првата половина од 2023 година на 10 жени управителки на земјоделски задруги.

Во 2022 година Јавни установи за згрижување и воспитание на деца − детски градинки се 73 со опфат на 34 356 деца, додека во 2023 година бројот е зголемен на 79 со опфат на 37134 деца[5]. Приватни установи за згрижување и воспитание на деца − детски градинки има 32 со опфат на 1 256 деца, додека во 2023 година бројот е зголемен на 39 со опфат на 1968 деца. Детски градинки во состав на приватни училишта што имаат својство на правно лице во 202 се 4 со опфат на 177 деца а во 2023 година се 5 со опфат на 189деца.
Во 2022 година има 1 Центар за ран детски развој како приватни правни субјекти во кој има 15 деца додека во 2023 година бројот се зголемува на 3 центри со вкупно опфатени 68 деца.
Центри за ран детски развој како јавни правни субјекти во 2022 се 2 во кои се опфатени 67 деца, во 2023 годин бројот на овие центри не е зголемен (2) и во нив се опфатени 48 деца.
Во 2022 година има една Детска градинки во состав на правни лица за потребите на вработените, во државна сопственост со опфат од 46 деца и истиот продолжува да функционира и во 2023 година со 51 дете.

Краток преглед на активностите

Носител: Министерство за труд и социјална политика
Резултат:
1.1.1 Унапреден механизам за родова еднаквост на централно ниво
1.1.2 Воспоставен механизам за континуирано градење на капацитетите на јавната администрација во однос на родовата еднаквост на централно и на локално ниво, вклучувајќи ги градоначалниците
1.2.1 Унапредени капацитетите за РОБ на сите нивоа на креирање политики и буџети
2.1.1 Зголемена активација на жените и намалена родова нееднаквост на пазарот на труд, со посебен фокус на жените од маргинализираните заедници
2.1.4. Подобрен квалитетот на работа на жените
2.1.5. Воспоставени мерки за усогласување на професионалниот и на приватниот живот, во согласност со Директивата на ЕУ за баланс на професионалниот и приватниот живот
2.4.1.Жените еднакво учествуваат во сферите на донесување одлуки на највисоките национални нивоа на управување (Заложба 50-50)
2.8.1. Воспоставени и унапредени специфични мерки за ранливи категории жени и лица со различни родови идентитети, со посебно внимание кон интерсекционалност
3.1.1 Усогласена законска регулатива со стандардите воспоставени со Истанбулската конвенција, преку вклучување на сите облици на РБН и сексуално вознемирување

Краток преглед на активностите спроведени во 2022 година

- Голем исчекор во унапредувањето на родовата еднаквост е направен со отворањето на Ресурсниот центар за родово одговорно креирање на политики и буџетирање кој е формиран од страна на

[5] https://www.mtsp.gov.mk/detski-gradinki.nspx
https://www.stat.gov.mk

Министерството за труд и социјална политика, во рамки на проектот „Промовирање на родово одговорни политики и буџети: кон транспарентно, инклузивно и отчетно управување во Република Северна Македонија", имплементиран од UN Women, со финансиска поддршка од Швајцарија и Шведска, во март 2022 година. Ресурсниот центар обезбедува обуки за унапредување на капацитетите на државните службеници во областа на родовата еднаквост и родово одговорното буџетирање, реализирани се 31 обуки и обучени се 401 лице вработено во јавен сектор.

- За унапредување на капацитетите на државните службеници во областа на родовата еднаквост, родово одговорното буџетирање и вклучување на родовата перспектива во политиките и програмите одржани се 18 обуки на кои учествувале 200 административни службеници кои се вклучени во процесот на подготовка на стратешките и буџетските планови, како и административни службеници со релативно кратко искуство во работата.
- Во Ресурсниот центар за родово одговорно буџетирање се организираа 13 обуки од областа превенција од секаков вид на дискриминација во кои учествуваа 201 админстративени службеници на национално и локално ниво како и ромски медијатори. Покрај обуки во Центарот се одржуваа состаноци, консултативни средби и јавни дебати.
- Во 2022 година продолжи функционирањето на работна група за изготвување на Закон за родова еднаквост со цел унапредување на законската рамка и усогласување со тековните директиви на Европска унија. Кон крајот на 2022, предлог-Законот беше поставен на ЕНЕР и се одржаа 8 јавни дебати и расправи по истиот.
- Во процесот на родово одговорното буџетирање на национално ниво, вклучени се 13 министерства и 2 агенции, и тоа: Министерството за правда, Министерството за надворешни работи, Министерството за внатрешни работи, Министерството за труд и социјална политика, Министерството за одбрана, Министерството за образование и наука, Министерството за култура, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерството за животна средина и просторно планирање, Министерството за економија, Министерството за финансии, Министерството за информатичко општество и администрација, Министерството за здравство, Агенцијата за поддршка на претприемаштвото и Агенцијата за млади и спорт.
- Изготвен е Вториот Индекс за родова еднаквост на Република Северна Македонија за 2022 година. Индексот за 2022 година за Северна Македонија изнесува 64,5 поени од максималните 100, со што се забележува напредок од 2,5 поени во споредба со последното мерење во 2019 година.
- Поднесен е Основен извештај за спроведување на Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и борба против насилството врз жените и домашното насилство, и доставен до ГРЕВИО, по што следуваше теренска евалуација односно експертска мисија од ГРЕВИО и беа организирани состаноци со сите релевантни институции и граѓански организации.

<u>Краток преглед на активностите спроведени во 2023 година</u>

- **Министерство за труд и социјална политика заедно со Агенцијата за вработување** го подготви Оперативниот план за активните програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот за 2023 година се утврдуваат програмите, мерките и услугите за вработување кои ќе обезбедат креирање на нови работни места и намалување на невработените лица, вклучувајќи и да се постигне еднаква застапеност на мажи и жени согласно Законот за еднакви можности на жените и мажите. Во акцискиот план покрај другите корисници на мерките се и жени-жртви на родово базирано насилство и жртви на семејно насилство како корисници на мерките, самохрани родители, жени припадници на ромската етничка заедница и на останатите етнички заедници.
- Во јуни 2023 година Владата на Република Северна Македонија го донесе „Протоколот за меѓусебна соработка на надлежни субјекти за преземање мерки и превенција, спречување и заштита од насилство врз жени и семејно насилство". Со цел имплементација на протоколот реализиран се две мултисекторски обуки, со учесници од Министерството за труд и социјална политика – Министерство за социјална политика, демографија и млади, Министерство за правда, Министерство за внатрешни работи, Академија на судии и јавни обвинители и Министерството за образование.

- Исто така, во овој период реализирана е обука за стручни лица кои ќе работат на психо-социјален третман за сторители на семејно насилство. Во оваа обука сертифицирани се 16 професионалци кои ќе работат во Советувалиштата за психо -социјален третман на сторители на семејно насилство. Изработена е Програма за психосоцијален третман за работа со сторители на семејно насилство и изработен е Стандард за работа со сторители на семејно насилство.
- Организирани се настани во локалната заедница за ранливите жени и девојки од трите општини (Гостивар, Струмица и Прилеп), кои имаа за цел да го презентираат системот на помош, поддршка и заштита на жените и девојките жртви на родово базирано насилство и семејно насилство на локално ниво и да се овозможи да се добијат информации за достапноста на услугите за жртвите. На овие настани активно учество имаа и претставници од институциите и граѓанскиот сектор кои даваат услуги за помош, поддршка и заштита на жените жртви на родово базирано насилство и семејно насилство во локалната заедница.
- Спроведена е кампања на социјалните медиуми „ Има помош за живот без насилство", каде објавите, видеа и статии допреа до 1,67 милион прегледи и ангажираа 57,000 индидуални корисници, 330,000 прегледи на видеа на Facebook, допреа до 620,000 прегледи на Instagram. Тоа значи дека има 455,000 индивидуалци кои биле вклучени / реагирале и/или споделиле содржина од кампањата. Како продолжување на кампањата, во тек е изработка на постер, флаер и налепници со информации за пријавување на родово базирано насилство врз жени и семејно насилство, услугите кои се на располагање, а кои ќе бидат дистрибуирани во сите полициски станици, 30 центри за социјална работа, здравствени установи и матични доктори.
- Во мај 2023 година беше доставен конечен Извештај за имплементирање на Конвенција со забелешки и препораки, на која препорака министерството и РСМ коментираше согласно методологијата на известување. Комитетот на страните на Конвенцијата за спречување и борба против насилството врз жените и семејно насилство во декември ја достави финална„ Препораката за спроведувањето на Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и борба против насилството врз жените и семејното насилство„[6].
- Секторот за еднакви можности при МТСП, како координатор на Национален механизам за упатување на жртви на трговија со луѓе (НМУ) и во 2023 година, продолжи со соработка со Комисијата и координација со членовите на Подгрупата, Центрите за социјална работа (ЦСР), Државниот трудов инспекторат (ДИТ), Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција за сузбивање на кривични дела поврзани со криумчарење мигранти и трговија со луѓе (ОЈО ГОКК) и МВР/НЕСКМТЛ, Центарот за лица жртви на трговија со луѓе и релевантнти здруженијата на граѓани (ЗГ). Функционирањето на мобилните тимови и во 2023 година го поддржува ИОМ во рамки на проектот "Поддршка на капацитетите за превенција и заштита на Република Северна Македонија„ поддржан од Банката за развој на Совет на Европа - СЕВН. Во периодот јануари – декември 2023 година, петте мобилни тимови во Скопје, Тетово, Битола, Гевгелија и Куманово беа активни во спроведувањето на програмските активности вклучувајќи редовни состаноци, теренски посети, контакти, упатувања и помош на ранливи групи, жртви и потенцијални жртви на трговија со луѓе. Вкупно 562 корисници (302 мажи и 260 жени) беа првично контактирани и информирани за достапни услуги, од кои 7- беа жртви на трговија со луѓе, 39 беа потенцијални жртви на трговија со луѓе и 519 беа ранливи категории, но без тековен ризик од трговија со луѓе. Најзастапени видови на експлоатација: сексуалната експлоатација, појавата на присилни бракови која останува континуирано присутна, трудова експлоатација и не ретко трудова експлоатација комбинирана со сексуалната експлоатација кај девојчињата.
- Родовото одговорно буџетирање и во текот на 2023 година е алатка која овозможува внесување на родовата перспектива при креирање и спроведување на политиките, програмите и буџетите се со цел да се земат во предвид различната положба и потреби на жените и мажите и различните предизвици со кои се соочуваат. Изработен е Извештај за Родово одговорно буџетирање за 2022 за мерката ,,Поддршката за креирање нови работни места,, од Оперативниот план за вработување. Извештајот е објавен на веб страната на министерството.
- Ресурсниот центар обезбедува менторство и поддршка за вклучувањето на родовата перспектива во управувањето со јавните финансии, стратешкото планирање и креирањето на политиките на државните институции. Во текот на 2023 година за родово одговорно буџетирање и вклучување на родовата перспектива одржани се 4 обуки на кои учествувале 92 административни службеници кои се вклучени

[6] https://www.mtsp.gov.mk/rodova-ramnopravnost.nspx

во процесот на подготовка на стратешките и буџетските планови, како и административни службеници со релативно кратко искуство во работата.

Носител: Министерство за администрација и информатичко општество
Резултат:
1.1.1 Унапреден механизам за родова еднаквост на централно ниво
1.1.2 Воспоставен механизам за континуирано градење на капацитетите на јавната администрација во однос на родовата еднаквост на централно и на локално ниво, вклучувајќи ги градоначалниците
1.3.1 Редовно собирање и ажурирање на родово разделени податоци на сите нивоа и кај сите релевантни чинители
3.2.1.Нулта толеранција за сексизам и за сексистички говор на омраза на работните места, во спортот, во медиумите и во пристапот до добра и услуги

- Во насока на подигнување на свеста за областа на родовата еднаквост помеѓу сите вработени во државната администрација подготвените Е-обуки за родова еднаквост и недискриминација кои се подготвени од МСТП поставени се на електронската платформа за е-учење (ЛМС). Евидентиран е мал број на посетеност на обуките на Електронската платформа за е-учење (ЛМС) во 2023 година.

Носител: Завод за социјални дејности
Резултат:
1.1.2 Воспоставен механизам за континуирано градење на капацитетите на јавната администрација во однос на родовата еднаквост на централно и на локално ниво, вклучувајќи ги и градоначалниците

- Изработка на годишен план и програма за континуиран професионален развој за центрите за социјална работа за 2023 и 2024 година. Изготвени се модули за почетна и континуирана професионална едукација.

Носител: Државен завод за статистика
Резултат:
2.1.2. Родовиот јаз во платите е намален преку соодветни мерки
3.1.2. Достапни родово разделени податоци за сите форми на РБН

- Државниот завод за статистика ја спроведе Анкета за структура на заработувачка.. Во тек е обработката на податоци, која поради користење на административен извор бара подетални контроли и анализи на податоците.
- Спроведена е Анкетата за родово базирано насилство, податоците се однесуваат само за жени, согласно методологијата на Евростат.

Носител: Агенција за катастар на недвижности

Резултат: 2.2 .1 Подобрена положбата на жените во руралните средини во однос на управување со земјоделски имот и земјиште

- Изготвен е Предлог на законско решение во кое се вградени законски одредби со кои се очекува да придонесат кон зголемување на сопственички права на жените на недвижен имот.
- Предлог законското решение кое е во рамките на Предлог Закон за премер, катастар на недвижности и регистри, е доставен до Министерство за правда во април 2023 година во нивна понатамошна надлежност.

<u>Носител: Министерство за образование</u>
Резултат:
2.2.4. Млади мотивирани да се занимаваат со земјоделство преку стимулативни мерки и поддршка.

2.6.1. Зголемена вклученост и спречување на предвремено напуштање на образовниот процес од страна на девојчињата од маргинализираните заедници
2.6.2. (До)оформување на основното образование за возрасни жени Ромки и поддршка преку учество во обуки според верификувани програми за здобивање со квалификации, со цел зголемен пристап до пазарот на труд.
2.6.3. Промовиран принцип за родова еднаквост во научноистражувачка дејност.

Краток преглед на активностите спроведени во 2022 година

- Континуирано спроведување на Концепцијата за основно образование. Имплентацијата на новите наставни програми во учебната 2022/23 година се реализира во прво, второ, четврто и петто одделение. Обучени се вкупно 6219 одделенски наставници кои изведуваат настава во наведените одделенија. Новата концепција за основно образование има посебна глава за обезбедување родова сензитивност/рамноправност. Во неа, меѓу другото, е уредено дека образованието поттикнува вклучување на родовата перспектива во обуката на наставниците, реализира настава низ содржини во кои нема експлицитни родови стереотипи и користи пристап кој е родовосензитивен и повикува на критички однос кон родовата нееднаквост.
- Реализирани обуки на 6219 одделенски наставници од прво, второ, четврто и петто одделение во основните училишта за успешна примена на принципот за родовата еднаквост како носечки принцип на Концепцијата за основно образование. Обуката се реализираше со изготвен модул за развивање на потребните способности и вештини на наставниците од наведените одделенија за родова еднаквост.
- Реализирана е обука на тема „Унапредување на менталното здравје кај учениците“ при што 37 стручни соработници пружаа поддршка на стручните соработници на останатите основни и средни училишта во државата за спроведување на активности за унапредување на менталното здравје, која промовира родова еднаквост и недикриминација.
- Поддршка во спроведувањето на Студијата за однесувањето поврзано со здравјето кај децата од училишна возраст (HBSC – Health Behaviour in School Aged Children Study) на Светска здравствена организација и учество во промовирање на резултатите со посебен акцент на менталното здравје, родовата еднаквост и сексуалното образование.
- Изготвени се Предлог-концепција за учебник и Методологија за вреднување на учебник.
- Донесени се новите наставни програми и изработени се наставни материјали за прво и четврто одделение и за второ, трето и петто одделение, кои промовираат родова еднаквост и недискриминација

Краток преглед на активностите спроведени во 2023 година

- Стратешки приоритети и цели на Министерството за образование и наука се и усогласувањето на стручното образование и обука со потребите на пазарот на трудот, како и модернизирањето на системот за стручно образование и обука.
- Програма „Квалитетно и инклузивно средно образование (еднакви можности на момчињата и девојчињата)“. Целта на оваа програма е обезбедување квалитетно и инклузивно средно образование и унапредување на ученичкиот стандард.
- Од страна на Бирото за развој на образованието изработени се нови наставни програми кои се базираат на принципите на родова сензитивност/ рамноправност, инклузивност, интеркултурност по наставните предмети од 3, 6 и 7 одделение согласно наставниот план за основно образование од Концепцијата за основно образование од 2021 година која промовира родова еднаквост, инклузивност и мултикултурност; одобрени 50 нови наставни програми.
- Обучени се наставници за новите наставни програми; анализирани се учебници, стручна литература и детски списанија за предучилишно, основно и средно образование и од аспект на родова сензитивност.

- Бирото за развој на образованието и во 2023 година продолжува со иницијативата за балансирано вработување на помалку застапениот пол односно во новите вработувања и унапредувања во Бирото да се има во предвид имплементацијата на критериумите за еднакви можности на жените и мажите согласно ЗЕМЖМ.
- Ангажирање на 35 ромски образовани медијатори од 26 општини.
- Доделени се 920 стипендии за средношколци Роми во 4 категории (од нив доделени се 503 стипендии на девојчиња/средношколки Ромки).
- Доделени се 135 стипендии на студенти Роми (меѓу нив од вкупниот
- број на стипендии доделени се 71 стипендија на студентки Ромки).

Носител: Биро за развој на образование
Резултат:
2.6.5. Воведено сеопфатно сексуално образование во основното образование.

- Од учебната 2021/2022 година се воведува пилот-проект со кој предметот Сеопфатно сексуално образование е воведен во деветто одделение, во три училишта: ОУ „Јан Амос Коменски“ – Карпош, ОУ „Кузман Шапкарев“ – Кисела Вода и ОУ „Братство – Миѓени“ во Тетово. За да можат наставниците (вкупно 14) да го предаваат овој предмет, односно да ја реализираат наставната програма од 36 училишни часа, спроведени се обуки за стекнување знаења и вештини за сите теми поврзани со сеопфатно сексуално образование, во согласност со последните препораки на УНЕСКО за возраст од 12 до 15 години, односно род и пол, сексуално и репродуктивно здравје и ХИВ, сексуалност, насилство, граѓански аспекти и дискриминација, тело и слика за телото и врски и односи.
- Во периодот јануари-јуни 2022 година спроведено е истражување Промена на ставовите на наставниците кон воведување Сеопфатно сексуално образование 2020-2022, за да се обезбеди увид во перцепцијата и ставот на родителите и на наставниците за воведување на наставни содржини, односно изборен предмет во основното образование, заснован на моделот на Сеопфатно сексуално образование (ССО). Истражувањето како испитаници ги вклучи наставниците од основните училишта. Резултатите од ова истражување јасно покажаа дека и наставниците имаат високо изразен афирмативен став кон потребата од сексуално образование. Исто така направена е споредба со истите податоци добиени во 2020 год., за да се стекне увид во тоа какви промени настанале кај наставниците по реализација на пилот програмата за Сеопфатно сексуално образование.
- Во 2023 година во соработка со Асоцијацијата за здравствена едукација и истражување ХЕРА реализирани се три средби со наставници и родители од основни училишта од три општини и тоа; Кавадарци, Центар – Скопје, Гостивар за презентирање на програма за слободен изборен предмет Сеопфатно сексуално образование, со цел сензибилизација на популација наставници и родители за придобивките од спроведувањето на програмата за ССО со ученици од деветто одделение во основно образование.

Носител: Министерство за одбрана
Резултат:
2.7.1. Зголемено учество на жени во областа на одбраната, особено на позиции на донесување одлуки
2.7.2. Родово сензитивен персонал во одбраната, надворешната политика и внатрешните работи

<u>*Краток преглед на активностите спроведени во 2022 година*</u>

- Во процесот на родово одговорно буџетирање покрај програмата - Воена академија, Министерството за одбрана вклучи уште една потпрограма, односно потпрограмата 11-Стручно оспособување и усовршување во земјата и странство.
- Продолжи трендот на зголемување на базенот на НАТО обучувачи, вкупно се 28 НАТО сертифицирани родови обучувачи (19 жени и 9 мажи).
- Во однос на стручното оспособување и усовршувањето во странство, од вкупно 162 лица од МО и Армијата упатени на стручно оспособување и усовршување во странство, 32, односно 20 % се жени, а 130 лица, односно 80 % се мажи. Во однос на обуки во земјата за воен и цивилен персонал од Армијата од обучени вкупно 482 учесници , 310 односно 65% се мажи а 172 односно 35% се жени.

- Се бележи-зголемување на застапеноста на жените во Армијата, која во 2022г изнесува 10,80 % ,
- Во учебната 2022/2023 година, се задржува високиот процент на запишани питомки на воената академија и истиот изнесува 21%.
- Изработена е и објавена Регионална студија за интеграција на родовата перспектива во образование и обуки на одбранбените системи во државите од Западен Балкан – Студија за почетна состојба.[7]

Краток преглед на активностите спроведени во 2023 година

- Министерство за одбрана, продолжува со вклучување родовата перспектива во сите сегменти од работните процеси и стратешки документи.
- Продолжи со мониторирање и известување за имплементацијата на Вториот Национален акциски план (НАП) на Република Северна Македонија за имплементација на Резолуција 1325, Жени, Мир и Безбедност (2020-2025).
- Продолжуваат да функционираат интерните механизми за заштита од вознемирување на работното место во Министерството и Армијата, преку Овластено лице и заменик овластено лице за заштита од вознемирување и триесет и шест (36) родови претставници за совет и поддршка при вознемирување на работно место во Министерството и Армијата, како и на веб страницата на Министерството преку посебен пот прозорец „Стоп вознемирување “.
- Се применува принципот на еднакви можности и води преглед на родово разделени податоци во делот на стручното оспособување и усовршување и тоа: Обуки во земјата (специјализирани обуки) организирани од Министерството, Стручно оспособување и усовршување во странство (курсеви, семинари, обуки).
- Во континуитет продолжува трендот на зголемено учество на жени во областа на одбраната, особено на позиции на донесување одлуки. Во 2023 година застапеноста на жените во Армијата, изнесува 11,23%.
- Во учебната 2023/2024 се бележи задржување на високиот процент на запишани питомки, кој изнесува 40% додека на курсот за стручно оспособување и усовршување на офицери за потребите на Армијата жените се застапени со 37%.
- Две жени се упатени на Школа за национална одбрана, а една жена на Командна штабна академија. Во постојаната делегација на НАТО во Брисел, Кралство Белгија се упатени на работа две жени, а една жена е упатена во Постојаната мисија при ОБСЕ во Виена, Австрија.

Носител: Министерство за правда
Резултат:
2.9.1. Законите, мерките и политиките овозможуваат еднаков пристап до правда за жените од ранливите категории
3.1.1 Усогласена законска регулатива со стандардите воспоставени со Истанбулската конвенција, преку вклучување на сите облици на РБН и сексуално вознемирување

Краток преглед на активностите спроведени во 2022 година

- Продолжува да се спроведува примарната правна помош која е обезбедена преку:подрачните одделенија за бесплатна правна помош при Министерството за правда, преку овластените здруженија регистрирани во Регистарот на овластени здруженија за давање бесплатна правна помош при Министерството за правда и правните клиники регистрирани во Министерството за правда за давање бесплатна правна помош.
- Изработени измени и дополнувања на Кривичниот законик.
- Донесен Правилник за содржината и начинот на прибирање на податоците за родово базирано насилство врз жените и жртвите на семејно насилство во судовите[8] и Правилник за содржината и

[7] https://mod.gov.mk/storage/2023/01/integracija-na-rodova-perspektiva-vo-voenoto-obrazovanie-i-obuka.pdf
[8] Службен весник на Република Северна Македонија бр. 268/2022

начинот на прибирање на податоците за родово базирано насилство врз жените и жртвите на семејно насилство во јавните обвинителства[9].

- Во однос на Програмата за бесплатна правна помош, од 3167 подносители на барање за примарна правна помош, мажи биле 1878 и жени 1289; 254 биле подносители на барање за секундарна правна помош, од кои мажи 88 и жени 166; примарна правна помош добиле 1878 мажи и 1289 жени и секундарна правна помош е одобрена на 88 мажи и на 166 жени.
- Од превидените средства за Програмата за бесплатна правна помош во буџетската 2022 година исплатени се средства во вкупен износ од 2.853.768,00 денари.
- Во организација на Програмската канцеларија на Совет на Европа во април и мај 2022 година одржани се каскадни обуки за подрачните одделенија на Министерство за правда а во периодот јуни-октомври обуки за адвокати за постапување во случаи на семејно и родово базирано насилство.

Краток преглед на активностите спроведени во 2023 година

- Усвоени измени и дополнувања на Кривичниот законик[10] со кои се врши усогласување на Кривичниот законик со Истамбулската конвенција.
- Се подготвува нов Предлог на Закон за кривична постапка, во кој ќе се вградат сите релевантни меѓународни стандарди и праксата на ЕСЧП.
- При реализација на Програмата за бесплатна правна помош од: 2626 подносители на барање за примарна правна помош, мажи биле 1521 и жени 1105; 233 биле подносители на барање за секундарна правна помош, од кои мажи 77 и жени 156; и примарна правна помош добиле 1521 мажи и 1105 жени и секундарна правна помош е одобрена на 77 мажи и на 156 жени. За остварување на целите на програмата за бесплатна правна помош во буџетската 2023 година исплатени се средства во вкупен износ од 3.315.556,00 денари.
- Во организација на Програмската канцеларија на Совет на Европа во текот на 2023 година беа одржани: - обуки за адвокати за постапување со деца и за семејно и родово базирано насилство, -тридневна обука (25-17.05.2023 г.) за 50 вработени во подрачните одделенија на Министерството за правда, МВР и Центрите за социјална работа за пристап до правда во случаи на домашно и родово базирано насилство и случаи со деца и – обуки за студенти од правните клиники регистрирани за давање на БПП.

Носител: Агенција за аудио и аудиовизуелни медумски услуги
Резултат:
2.4.4. Зголемено учество на жените на позиции на донесување одлуки во медиумите (ААВМУ)
3.2.1.Нулта толеранција за сексизам и за сексистички говор на омраза на работните места, во спортот, во медиумите и во пристапот до добра и услуги
3.2.5.Медиуми што не промовираат стереотипи и стереотипни улоги, туку родова еднаквост и различности

Краток преглед на активностите спроведени во 2022 година

- Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги на 9 јуни 2022 година спроведе работилница со медиумски професионалци насловена „Родовозаснованото насилство и професионалните стандарди за новинарско известување". Учествуваа претставници од 13 национални телевизии и радија (и од Јавниот сервис и од комерцијалните радиодифузери) од кои, 11 беа жени, а двајца мажи. На работилницата со свои презентации и прилози учествуваа претставници на граѓански организации, на Агенцијата и експерти, а за учесниците/чките беа обезбедени примероци од „Прирачникот за известување за родово базираното насилство" кој беше изготвен во рамки на проект на ХОПС и од „Водичот на АВМУ за мониторинг на примената на стандардите за известување за случаи на родово засновано насилство во медиумите" изработен во рамки на проектот ЈУФРЕКС 2.
- На 28 март 2022 година, беа презентирани наодите од редовното годишно истражување за родот и медиумите на АВМУ насловено „Родот во медиумите 2021: Родовите прашања и начинот на претставување

[9] Службен весник на Република Северна Македонија бр. 267/2022
[10] Службен весник бр. 36/2023

на жените и мажите во спортската програма на националните терестријални телевизии“. Во текот на годината започна родовата анализа на програмите на националните телевизии за 2022 година, фокусирана на родовите прашања и претставувањето на жените и мажите во забавните програми.
- Почнат е проект за усогласување со директивата за аудиовизуелни медиумски услуги„ ЕУ за слободата на изразување: Усогласување на националното законодавство за медиуми со легислативата на ЕУ и медиумските стандарди“.

Краток преглед на активностите спроведени во 2023 година

- Агенцијата за аудио и аудио визуелни медиумски услуги како регулаторното тело продолжува активно да придонесува кон подобрувањето на еднаквоста во општеството и тоа и преку учество во глобалните процеси и преку конкретни сопствени активности.
- Подготвени се: Анализа на начинот на кој националните телевизии известуваат за родово засновано насилство; Анализи за половата структура на сопствениците и вработените во радијата и телевизиите.
- Сите активности и документи поставени се на посебната веб страница www.rodotimediumite.mk

Носител: Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство
Резултат:
2.1.1. Зголемена активација на жените и намалена родова нееднаквост на пазарот на труд, со посебен фокус на жените од маргинализираните заедници
2.2.1. Подобрена положбата на жените во руралните средини во однос на управување со земјоделски имот и земјиште
2.2.3. Зголемено учество на жените во програмите за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој

Носител: Агенција за финансиска поддршка на земјоделството и рурален развој
Резултат:2.2.2. Намалена неплатената работа што ја вршат жените во руралните средини (АФПЗР)

Краток преглед на активностите спроведени во 2022 година

- Со Мерката 115 – Поддршка за активен женски член во земјоделското домаќинство, во 2022 се поддржани 70 жени земјоделки со грантови до 6.000,00 евра.
- Подготовка на Програма за обезбедување на социјална сигурност за жените кои вршат земјоделска дејност.
- Мерките 113 "Поддршка за поттикнување на земјоделско производство", 121 "Инвестиции за модернизација на земјоделски стопанства" и 131 "Економско здружување на земјоделски стопанства за заедничко вршење на земјоделска дејност" се однесуваат само за инвестиции за набавка на земјоделска механизација. Жените земјоделки имаат можност да добијат повеќе бодови при рангирање на барателите за финансиска поддршка доколку бараниот вкупен износ по мерка е поголем од оној износ што е планиран во Програмата за финансиска поддршка на руралниот развој.

Краток преглед на активностите спроведени во 2023 година

- Владата во 2023 година ја донесе Програма за поддршка за социјална сигурност на жените кои вршат индивидуална земјоделска дејност („Службен весник на РСМ“ бр.31/23). Со Програмата се обезбедени средства во вкупен износ од 4.000.000 денари, за користење на надоместок во висина од 81.000.000 денари за отсуство за мајчинство за време на спреченост на поради одржување на земјоделска дејност поради раѓање. Реализацијата на средствата е преку Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и рурален развој;
- Мерка 115 - Поддршка за активен женски член во земјоделското домаќинство". Оваа мерка е исклучиво наменета за жени земјоделци со максимален износ на поддршка со износ од 360.000

денари по корисник. Реализација на средствата е преку Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и рурален развој.

- Пристап на жената фармер до напредни технологии за наводнување. Мерка: Поврат на 80% на инвестицијата за инсталирање на приклучок за електрична енергија за напојување на системот за наводнување со електрична енергија за работа на пумпите за наводнување од бушотини.
- Се спроведува проектот,, Кон повеќе родово одговорни политики во земјоделството и руралниот развој'', во кој акцент се стави на запознавање на пошироката јавност и во институциите со цел подобра информираност и развивање на родово одговорни политики и програми. Резултатите од истражувањето од Факултетот за земјоделски науки и храна – Скопје се објавени на следната веб страна:http://www.fznh.ukim.edu.mk/images/stories/proekti/unwfznh/2023/mk_policy_brief.pdf
- Исто како и претходната година мерките 113 "Поддршка за поттикнување на земјоделско производство", 121 "Инвестиции за модернизација на земјоделски стопанства" и 131 "Економско здружување на земјоделски стопанства за заедничко вршење на земјоделска дејност" се однесуваат само за инвестиции за набавка на земјоделска механизација.

Носител: Министерство за култура
Резултат:
2.11.1.Зголемено учество на жени во проекти на полето на културата
2.11.2.Родовите прашања се повидливи во културните настани и во издаваштвото на полето на културата
2.11.3. Промовирани авторки во македонска книжевност и преведени дела од странски автор(к)и

<u>Краток преглед на активностите спроведени во 2022 година</u>

- Воведена е родова статистика согласно Стратегијата за родова еднаквост 2022-2027, за носители на проектите од годишните конкурси.
- Во скоро сите дејности (освен заштита на културното наследство и меѓународна дејност) е ставен посебен приоритет „Унапредување на родовата рамноправност", исто така и во пријавата за литература и издавачка дејност е ставен подобен приоритет „Поттикнување на литературното творештво на жени авторки од Република Северна Македонија".
- Во категоријата Интердисциплинарни проекти беа поддржани вкупно 70 проекти, на кои носители на 24 (дваесет и четири) проекти беа жени (11 физички лица и 13 правни субјекти) со распределен буџет 8.050.000 денари, а интердисциплинарни проекти со теми од областа на родовите политики беа подржани 6 (шест), со вкупен буџет 3.300.00 денари.

<u>Краток преглед на активностите спроведени во 2023 година</u>

- Унапредување на родовата рамноправност и поттикнување на учеството на лица со посебни потреби, на лица во социјален ризик и на маргинализирани групи или на групи со помалку можности се приоритети во Годишните конкурси. Финасирани се проекти и активности со фокус на жените кои се припадници на маргинализирани етнички и социјални групи, како и потребата од слободно изразување во уметноста за теми кои го обработуваат општествениот статус на жената.
- Во Интердисциплинарни проекти со родова компонента од аспект на поттикнување на ангажирање на жената во културниот живот од 86 проекти, жени носителки на проекти се 37 од кои физички лица 13 а правни субјекти 23, од нив 2 проекти имаат содржина која целосно или делумно третира теми од областа на родовите политики. Од вкупно 1090 апликанти, како физички лица, носители се жените се 116 и 164 мажи и правни субјекти чии носители се жени се 303 пријави/ апликации и 507 пријави / апликации се мажи, или изразено на проценти е 38.44% од вкупниот број се жени.

Носител: Министерство за економија
Резултат: 2.1.1. Зголемена активација на жените и намалена родова нееднаквост на пазарот на труд, со посебен фокус на жените од маргинализираните заедници

<u>Краток преглед на активностите спроведени во 2022 година</u>

- Во рамки на Програма за развој на претприемништвото и конкурентноста на мали и средни претпријатија од вкупно 97 апликанти 43 се жени.
- Согласно Програмата за развој на туризмот во Република Северна Македонија обезбедена е финансиска поддршка за женско претприемништво реализирани се 3 (три) барања.
- Со Програмата за поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средните претпријатија во 2022 година (објавена во Службен весник на РСМ бр.95 од 18 април 2022 година), предвиде 13 мерки и програмски активности кои имаат за цел промоција и поддршка на претприемништвото во Република Северна Македонија, самовработување на невработените лица, менторирање на малите и средните претпријатија, зголемување на конкурентноста на постојните претпријатија и генерирање на нови работни места.
- Во текот на 2022 година од вкупно 1909 бизнис планови, изработени се 1169 бизнис планови за носители-мажи клиенти и 740 бизнис планови за носители-жени клиенти.

Краток преглед на активностите спроведени во 2023 година

- Во рамки на Програма за развој на претприемништвото и конкурентноста на мали и средни претпријатија за 2023 година од вкупно 183 апликанти 43 се жени.
- Согласно Програмата за развој на туризмот во Република Северна Македонија за 2023 обезбедена е финансиска поддршка за женско претприемништво реализирани се 8 (осум) барања.
- Со Програмата за поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средните претпријатија во 2023 година (објавена во Службен весник на РСМ бр. 29/23) предвидени беа 12 мерки и програмски активности кои имаат за цел промоција и поддршка на претприемништвото, самовработување на невработените лица, менторирање на малите и средните претпријатија, зголемување на конкурентноста на постојните претпријатија и генерирање на нови работни места.
- Од вкупно 2042 бизнис планови изработени од страна на овластените советници за кандидатите во Програмата за самовработување, 1267 бизнис планови се изработени за мажи, а 775 бизнис планови се изработени за жени.

Носител: Министерство за внатрешни работи
Резултат: 3.1.3. Унапреден институционален одговор за превенција и заштита од РБН, особено на полицијата и правосудството.

Краток преглед на активностите спроведени во 2022 година
- Спроведена Менторска програма за личен раст и развој за подигање на родовата еднаквост со поддршка на ОБСЕ , на која обучени се вкупно 37 работници, од кои 17 работници (3 мажи и 14 жени) во својство на ментори и 20 работници (1 маж и 19 жени) во својство на менторирани лица.
- По повод 16 дена активизам во борба за заштита на жените од насилство, организирана трибина за ефикасна заштита на жени и девојчиња изложени на насилство.
- Организирани се сообраќајно воспитни акции каде се опфатени жените возачи во сообраќајот во содејство со РСБСП.
- Стручни усовршувања со теми поврзани со родова еднаквост на вработени лица од МВР на РСМ од кои 68% се мажи а 32% се жени.
- Спроведени се и 13 едукативни активности од обласа на превенција од родово базирано насилство и родова застапеност во МВР, со кои обучени се 162 полициски службеници, од кои 110 мажи и 52 жени.

Краток преглед на активностите спроведени во 2023 година

- Потпишана Декларацијата за соработка и подобрување на положбата на жените и мрежите на жените во полицијата од регионот и објавени четири анализи и еден документ за јавни политики за положбата на жените и мрежите на жените во полицијата од регионот.
- Спроведени обуки за подигање на свеста на вработените за родовата еднаквост од вкупно 72 учесници на обуки за стручни усовршувања поврзани 42 се жени и 30 се мажи.
- Инкорпорирани теми кои имаат за цел зголемување на стручноста во постапувањето од родово сензитивен аспект во наставната програма за основна обука за полицаец.

Носител: Агенција за млади и спорт

Резултат: 2.10.1. Зголемено учеството на жените и на девојчињата во спортски клубови кои практикуваат спортско- рекреативни активности и учество на спортистки во националниот систем на натпреварување во сите спортови преку соодветни програми и стимулативни мерки

- Организирани неколку работилници за Родово одговорно буџетирање, во кои се опфатени официјални лица од спортските клубови и националните спортски федерации, вклучително членови од органите на управување на клубовите и федерациите, со цел да се обезбедат посебни програми за вклучување на поголем број на поранешни спортистки.

- Од вкупно 500 стипендии кои се доделуваат на годишно ниво, во 2023 година доделени се вкупно 195 стипендии за девојчиња во различни спортови.

- Предложена е нова Програма по која ќе се реализира родовата еднаквост, а истата е дел од Програмата за распределба на средства од игри на среќа и забавните игри за 2023 година, за финансирање на националните спортски федерации и проекти. Партиципација за финансирање на проекти на националните спортски федерации за поддршка на жената во спортот, родова еднаквост во сите сфери на функционирање на спортот, обезбедени се 4.000.000,00 денари.

3. ПРЕДИЗВИЦИ И РИЗИЦИ ВО ТЕКОТ НА СПРОВЕДУВАЊЕ НА АКЦИСКИОТ ПЛАН НА СТРАТЕГИЈАТА СО ПРЕПОРАКИ

Особено влијание во спроведувањето на Стратегијата беше долгиот период на нејзиното донесување што предизвика краток рок за имплементација во 2022 година и задоцнето носење на НАПРЕ.

Во особено сложена социо -економска состојба, во контекст на пост период од глобална пандемија со вирусот КОВИД-19, воени конфликти во Украина со последиците во економската сфера, спроведувањето на Стратегија за родова еднаквост за периодот 2022-2027 година и Националниот Акциски план за спроведување на Стратегијата за родова еднаквост 2022-2024 бележи напредок во унапредувањето на родовата еднаквост.

Покрај општсвениот контекст во изминатиот период, предизвици произлегуваа и од недостатокот на алатки за систематското следење и евалуација на спроведувањето на Стратегијата и НАПРЕ и мерките насочени кон унапредување на состојбата на родовата еднаквост и зајакнувањето на жените, како и од ограничените финансиски и човечките ресурси во клучните институции и тела за спроведување и вклучување на родовата перспектива во националните и локалните политики, стратегии, планови и мерки.

Во оваа насока се препораките со кои треба да се зајакнат капацитетите и да се интензивира делувањето во наредниот период, со цел унапредување на родовата еднаквост и ефикасно спроведување на овој стратешки документ.

Препораки

- Континуирано подигање на свеста за важноста на родовата еднаквост и поголема промоција на Стратегијата за родова еднаквост 2022-2027 како главен стратешки документ за чие спроведување се надлежни сите правни субјекти;

- За полесно следење на состојбата и поголем степен на реализација потребно е сите носители на активности да изработат Годишни Оперативни планови со мерливи индикатори и финасиски средства за спроведување на Стратегијата и Националниот акциски план за спроведување на Стратегијата за родова еднаквост 2022-2024;

- Континуирано и навремено доставување на извештаи за преземените активности и спроведувањето на НАПРЕ и Стратегијата;

- Унапредување на меѓуинституционалната соработка во планирање и спроведување на активности од Стратегијата за родова еднаквост 2022 – 2027 и Националниот Акциски план на национално и локално ниво;

- Подготовка на среднорочна Евалуација на Стратегијата за родова еднаквост 2022 – 2027 и подготовка на нов Национален акциски план за 2025-2027 со фискални импликации.

4. АНЕКС

Табеларен преглед на реализирани активност

Општа цел 1: Воспоставување на ефективен и ефикасен систем за унапредување на родовата еднаквост на централно и локално ниво

Општа цел 1: Воспоставување на ефективен и ефикасен систем за унапредување на родовата еднаквост на централно и локално ниво

Специфична цел 1.1: **Унапредување на родовите механизми на централно и на локално ниво, во согласност со законската рамка за унапредување на родовата еднаквост**

Резултат	Индикатори		Активности	Носител	Спроведени активности	Делумно спроведени активности	Во тек	Неспроведени активности
	Индикатор на ниво на резултат	Индикатор на ниво на активност						
1.1.1. Унапреден механизам за родова еднаквост на централно ниво	Воспоствено посебно тело за родова еднаквост на ниво на Влада, со конкретни цели и задачи	Организирана јавна расправа во Собранието во однос на предлог-законот за родова еднаквост	Јавна дебата за ЗРЕ и јавна расправа во Собрание	МТСП		x		
		Функционално оддление за обуки за родова еднаквост на централно ниво	Воспоставување на одделение и пополнување на капацитети на одделението	МТСП	x			
			Утврдување на план и прграма за обуки Спроведување на планот и програмата	МТСП	x			
	Систематизација на работно место координатор/ка за еднакви можности со утврдени одговорности и надлежности Вработени на работно место координатор(к)и по пол, по квалификации	Подготвена систематизација на работно место координатор/ка за родова еднаквост со утврдени одговорности и надлежности во министерствата и единиците на локална самоуправа	- Утврдување на работни задачи, цели и одговорности на координатрите за родова еднаквост - Утврдување на потребни квалификации за извршување на работните задачи -Измена на каталогот за ситематизација на работните места	МИОА		x		
1.1.2. Воспоставен механизам за континуирано градење на капацитетите на јавната администрација во однос на родовата еднаквост на централно и на	Развиени и стандардизирани модули за обука	Развиени и стандардизирани модули за обука	Креирање модули за обука за родова еднаквост на централно и на локално ниво	МТСП	x			
			ЕЛМС надградба на модулот за еднакви можности	МИОА		x		

локално ниво, вклучувајќи ги градоначалниците		Воспоставени план и програма за обуки за Ресурсниот центар за обуки	Изработка на годишен план и програма за обуки за Ресурсниот центар за обуки за 2023 и 2024	МТСП				x
			Изработка на годишен план и програма за континуиран професионален развој за центрите за социјална работа за 2023и 2024	ЗСД	x			
	Број на обучени лица од јавна администрација, по ниво, по пол	Воведен механизам за прибирање на родово разделена статистика за број на обучени лица на централно и на локално ниво	Прибирање на родово разделени статистички податоци за лица кои ја поминале обуката за ЕЛМС за 2023 и 2024	МИОА	x			
			Прибирање на родово разделени статистички податоци за лица кои поминале обуки согласно планот и програмата за обуки на Ресурсниот центар за обуки за 2023 и 2023	МТСП	x			

Општа цел 1: Воспоставување на ефективен и ефикасен систем за унапредување на родовата еднаквост на централно и локално ниво								
Специфична цел 1.2: **Воспоставување функционален систем за вклучување на родовата перспектива во креирањето на политиките, на програмите и на буџетските процеси на централно и на локално ниво**								
Резултат	Индикатори		Активности	Носител	Спроведени активности	Делумно спровед	Во тек	Неспроведени активности
	Индикатор на ниво на резултат	Индикатор на ниво на активности						
1.2.1. Унапредени капацитетите за РОБ на сите нивоа на креирање политики и буџети	Воспоставен Ресурсен центар и Центар за обуки за родово одговорно креирање на политики и буџетирање	Покриено со активностите од точка 1.1.2.		МТСП	x			
	Воспоставен систем за обуки за РОБ за чинители на сите нивоа	Воспоставен систем за обуки за РОБ за чинители на сите нивоа	Спроведување на обуки за РОБ за чинители на централно и на локално ниво Спроведување на обука за родово одговорни буџетски иницијативи	МТСП	x			
	Обучени лица за РОБ во јавна администрација, на локално и на централно ниво, по пол, по година							

Општа цел 1: Воспоставување на ефективен и ефикасен систем за унапредување на родовата еднаквост на централно и локално ниво								
Специфична цел 1.3: **Воспоставување ефикасен систем за следење на состојбата со родовата еднаквост, во согласност со релевантните меѓународни обврски и препораки**								
-								
Резултат	Индикатори		Активности		Спр	Дел	Во	Несп

	Индикатор на ниво на резултат	Индикатор на ниво на активности		Носител				
1.3.1. Редовно собирање и ажурирање на родово разделени податоци на сите нивоа и кај сите релевантни чинители	База на податоци на централно ниво, со родово разделени податоци, јавно и лесно достапна	ХРМИСОТ содржи опција за прибирање и обработка на родово разделени податоци	Надградба на ХРМИСОТ за да обезбеди родово разделени податоци	МИОА	x			

Општа цел 2: Подобрување на положбата на жените во сите сфери на јавниот и приватниот живот								
Специфична цел 2.1: **Намалување на родовиот јаз во економското учество на жените и на пазарот на труд, со интерсекциски пристап**								
Резултат	Индикатори		Активности	Носител	Спроведени	Делумно спро	Во тек	Неспроведени
	Индикатор на ниво на резултат	Индикатор на ниво на активности						
2.1.1. Зголемена активација на жените и намалена родова нееднаквост на пазарот на труд, со посебен фокус на жените од маргинализираните заедници	Процент на активно население (15+), по пол Стапка на вработеност (население 15+), по пол Број на невработени жени евидентирани во АВРСМ	Зголемување на бројот на земјоделки носителки на земјоделско стопанство за 20%	Спроведување на теренски активности (јавни дебати, информативни средби) за запознавање на жените од рурални средини за можности за вработување и стимулирање на здружувањето на жените од руралните средини во задруги	МЗШВ		x		
	Опфат (%) на искористеност на мерки за вработување, по пол, по степен на образование	Зголемен број на субвенционирани претпријатија за зголемена вклученост на жените во стопанството	Финансиска поддршка за женско претприемништво за дигитализација на деловните процеси	МЕ	x			
		Зголемен број на субвенционирани претпријатија за зголемено учество на жените во туризмот	Финансиска поддршка за женско претприемништво во туризмот	МЕ	x			
		Воведување стимулативни мерки за вклучување на жените во секторот енергетика	Развој на образовни програми за основно и средно училиште за одржлив развој, енергетска ефикасност и користење на обновливи извори на енергија; со фокус на промоција и поддршка на жените да продолжат со професионални кариери во секторите.	МЕ		x		
		Зголемена свесност кај младите за креирање на политики кои треба да влијаат на нивно економско зајакнување	Спроведување на кампања „Гласна и храбра“	МТСП	x			

2.1.2. Родовиот јаз во платите е намален преку соодветни мерки	Процент на родов јаз во платите (неприспособен)	Утврден индикатор за структура на заработувачка	Спроведување на Анкетата за структура на заработувачката, која има четиригодишна периодика. Анкетата ќе се спроведе во 2023 година, со што ќе се обезбеди индикаторот за 2022 година.	ДЗС	x			
2.1.4. Подобрен квалитетот на работа на жените	Вработени со полно работно време, по пол Времетраење на работниот век, по пол Вработени (15+) со флексибилност во работното време, по пол, по возраст	Воспоставување на дополнителни олеснувања при бременост, породување и мајчинство	Измена на Законот за работните односи во насока на обезбедување на родителско отсуство за мажите Измена на Законот за работните односи во насока на регулирање на механизми за флексибилно работно време	МТСП			x	
2.1.5. Воспоставени мерки за усогласување на професионалниот и на приватниот живот, во согласност со Директивата на ЕУ за баланс на професионалниот и приватниот живот	Застапеност на сервиси за грижа за деца и стари лица, по општини Деца (%) згрижени во формални сервиси за грижа Време (%) поминато во активности во домаќинството, по пол Воспоставено непреносливо родителско отсуство за мажите Родов јаз во вработеност кај родители на деца помали од 6 години Жени и мажи (%) што не бараат работа поради грижа за семејството	Зголемен број на сервиси за деца и стари лица во рурални средини, по општини	Донесена Програма за изградба, опремување и одржување на објекти за детска заштита за 2023 година;	МТСП	x			
			Изградба на градинка во општина Тетово	МТСП	x			
			Изградба на градинка во општина Теарце	МТСП			x	

Општа цел 2: Подобрување на положбата на жените во сите сфери на јавниот и приватниот живот								
Специфична цел 2.2: **Унапредување на положбата на жените во земјоделството преку посебни мерки и политики насочени кон афирмација и соодветно вреднување на нивната работа**								
Резултат	Индикатори		Активности	Носител	Спроведени активности	Делумно спроведени активности	Во тек	Неспроведени активности
	Индикатор на ниво на резултат	Индикатор на ниво на активности						

2.2.1. Подобрена положбата на жените во руралните средини во однос на управување со земјоделски имот и земјиште	Жени (%) носители на стопанства од вкупен број Жени (%) од рурални средини сопственички на имот Број на жени што самостојно вршат земјоделска дејност Број на спроведени кампањи за подигнување на свесноста за правото на имот и наследување	Зголемување на жени сопственички на земјиште за 20%	10 Кампањи за сузбивање на родови стереотипи во рурални средини.	МЗШВ				x
		Присуство на претставници од најмалку 4 земји од Балканот заради размена на искуства во однос на преминување од неформална во формална економија	Организирање на на меѓународна конференција на рурални жени од Балканот заради размена на искуства во однос на преминување од неформална во формална економија	МЗШВ				x
		Изготвени предлог законски одредби за зголемување на бројот на жени сопственици на недвижен имот во кодификацијата на граѓанскиот законик	Иницирање на предлог-законски одредби за зголемување на бројот на жени сопственици на недвижен имот во кодификацијата на граѓанскиот законик	АКН			x	
2.2.2. Намалена неплатената работа што ја вршат жените во руралните средини	Жени % во неформална економија, кои имаат здравствено и/или социјално осигурување Број на сервиси за деца и стари лица во рурални средини, во општини Број на усвоени мерки за формализирање на неформалната работа	Обезбедени финансиски средства како поддршка за социјална сигурност за жените кои вршат земјоделска дејност	Подготвена програма за поддршка за социјална сигурност на жените кои вршат земјоделска дејност	АФПЗРР	x			
2.2.3. Зголемено учество на жените во програмите за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој	Учество на жени (%) како носителки на апликации за финансиска поддршка Жени (%) носителки на апликации што добиле финансиска поддршка	15% зголемен процент на регистрирани жени што добиле финансиска поддршка - носителки на земјоделско стопанство	Спроведување на Мерката 115 – Поддршка на активен женски член на земјоделско стопанство	МЗШВ	x			
2.2.4. Млади мотивирани да се занимаваат со земјоделство преку стимулативни мерки и поддршка	Носители на земјоделски стопанства, по возраст, по пол Млади (%) во однос на стари носители на стопанства, по пол Број на стимулативни мерки насочени кон младите во земјоделството	Зголемен број на стимулативни мерки насочени кон младите во земјоделството	Доделување на стипендии на ученици од земјоделско ветеринарна струка	МОН	x			
			Доделување на стипендии за студенти запишани на ветеринарна и земјоделска струка.	МОН	x			

Општа цел 2: Подобрување на положбата на жените во сите сфери на јавниот и приватниот живот							
Специфична цел 2.4: **Еднакво учество на жените во донесување одлуки на сите нивоа во политичкиот и во јавниот живот**							
Резултат	Индикатори	Активности		Спр	Делу	Во	Неспр

	Индикатор на ниво на резултат	Индикатор на ниво на активности		Одговорна институција				
2.4.1.Жените еднакво учествуваат во сферите на донесување одлуки на највисоките национални нивоа на управување (Заложба 50-50)	Застапеност на жени во Собранието на Република Северна Македонија Застапеност на жени во Владата на Република Северна Македонија	Доставен предлог за Изборен законик за процентуална застапеност на жени	Иницијатива за измени на изборно законодавство за постоечки квоти Доставување на предлози за зајакнување на позицијата на жените	МТСП				x
2.4.4. Зголемено учество на жените на позиции на донесување одлуки во медиумите	Сопственици на ТВ и радиостаници, по пол, по сопственииштво Уредници и директори на медиуми, по пол Вработени новинари, по пол	Објавени годишни тематски анализи за 2022 и 2023 Објавени и доставени родово разделени статистички податоци во ДЗС за 2021 и 2022	Изработка на студии, анализи поврзани со претставување на родот и родовите прашања на ТВ и Радио Обезбедување родово разделени статистички податоци за сопственичка структура и структура на вработените на ТВ и Радио Објавување на одлуки по претставки на граѓани Јавно презентирање на резултатите	ААВМУ			x	

Општа цел 2: Подобрување на положбата на жените во сите сфери на јавниот и приватниот живот								
Специфична цел 2.6: **Родово сензитивни образование и наука**								
Резултат	Индикатори		Активности	Носител	Спроведени	Делумно спро...	Во тек	Неспроведени активност
	Индикатор на ниво на резултат	Индикатор на ниво на активности						
2.6.1. Зголемена вклученост и спречување на предвремено напуштање на образовниот процес од страна на девојчињата од маргинализираните заедници	Лица што напуштиле образование, по пол, по етничка припадност Број на живородени деца од мајки под 15 години, по општини Број на живородени деца од мајки на возраст од 15 до 19 години, по општини Број на малолетнички бракови склучени на возраст од 16 до 18 години	Намален број на девојчиња кои предвреме го напуштиле образовниот процес	Креирање на мерки за поттикнување на девојчиња и на нивните родители за завршување на основно училиште Креирање на мерки за зајакнување на училиштата и училишните служби за препознавање и постапување во случај на можност за предвремено напуштање на образование	МОН	x			
			Креирање на мерки за поттикнување на девојчиња и на нивните родители за завршување на средно училиште	МОН	x			

2.6.2. (До)оформување на основното образование за возрасни жени Ромки и поддршка преку учество во обуки според верификувани програми за здобивање со квалификации, со цел зголемен пристап до пазарот на труд	Број на возрасни жени Ромки што завршиле основно образование Број на жени Ромки вклучени во обуки според верификувани програми за здобивање квалификации	Финансиска поддршка на образование на возрасни Роми кои немаат комплетирано основно или средно образование		МОН				x
2.6.3. Промовиран принцип за родова еднаквост во научноистражувачка дејност	Дипломирани студенти, по пол, по струка Доктори на науки, по пол, по струка Професори во високо образование, по пол, по сениорност Објавени научни трудови, по пол Носители на проекти, по пол	Обезбедување на финансиска поддршка за стипендирање на студентки Ромки	Доделување стипендии за студенти Роми.	МОН	x			
2.6.5. Воведено сеопфатно сексуално образование во основното образование	Опфат на ССО, по број на училишта, по општини Број на обучени наставници за ССО, по пол, по општини	Сеопфатното сексуално образование се воведува како изборен предмет за учениците од 9.одделение во основното образование.	Евалуација на пилот програмата за сеопфатно сексуално образование (ССО) Подготовка на Национална Стратегија за ССО 2022-2030 Обуки за наставници и стручни работници за спроведување на изборен предмет за ССО во 9 одделение Кампањи за зголемување на свеста за придобивките од ССО	БРО		x		

Општа цел 2: Подобрување на положбата на жените во сите сфери на јавниот и приватниот живот								
Специфична цел 2.7: **Унапредување на родовата еднаквост за постигнување и одржување позитивен мир (Жени, мир и безбедност)**								
-								
Резултат	Индикатори		Активности	Носител	Спроведени активн	Делумно спров	Во тек	Неспроведени активности
	Индикатор на ниво на резултат	Индикатор на ниво на активности						
2.7.1. Зголемено учество на жени во областа на одбраната, особено на позиции на донесување одлуки	Вработени во одбрана, по пол, по работни позиции, по категории	Зголемување на бројот на жени вработени во одбрана и поставени на позиции на донесување одлуки	семинари/работилници за промоција , -јавни кампањи, јавни дебати, изготвување видео/аудио/печатени материјали	МО	x			

			Активности за поттикнување на вклучување на девојчиња во образование за вработување во областа на безбедноста и мирот	МО		x		
2.7.2. Родово сензитивен персонал во одбраната, надворешната политика и внатрешните работи	Достапност на издвоени и интегрирани образовни програми/модули, по институција Воведена посебна тема за родова еднаквост во обуки Вработени што поминале обуки за родова еднаквост, по пол, по институција	Интегрирана родова перспектива во образовните програми/ модули за обуки и воспоставен посебен модул за родова еднаквост	Поттикнување на еднакво учество на обуките и за мажи и за жени во одбраната	МО	x			

Општа цел 2: Подобрување на положбата на жените во сите сфери на јавниот и приватниот живот								
Специфична цел 2.8: **Подобрување на пристапот до социјалните услуги и промоција на родовата перспектива за социјална сигурност**								
Резултат	Индикатори		Активности	Носител	Спро веде ни	Делу мно спро	Во тек	Несп рове дени актив ност
	Индикатор на ниво на резултат	Индикатор на ниво на активности						
2.8.1. Воспоставени и унапредени специфични мерки за ранливи категории жени и лица со различни родови идентитети, со посебно внимание кон интерсекционалност	Број на мерки за социјална заштита насочени кон жени, по категорија на ранливост Опфат (%) на жени со мерки насочени кон ранливи категории	10 % Зголемен број на сервиси за жртви на РБН и СН	Воспоставување на сервиси за жртви на РБН и СН во планските региони согласно стандардите на ИК	МТСП		x		

Општа цел 2: Подобрување на положбата на жените во сите сфери на јавниот и приватниот живот								
Специфична цел 2.9: **Еднаков пристап до правда за сите жени и мажи**								
Резултат	Индикатори		Активности	Носител	Спров едени актив	Делу мно спров	Во тек	Неспр оведе ни актив ности
	Индикатор на ниво на резултат	Индикатор на ниво на активности						
2.9.1. Законите, мерките и политиките овозможуваат еднаков пристап до правда за жените од ранливите категории	Опфат (%) на лица што искористиле БПП, по пол, по родов идентитет, врз основа на барање	Креирани и доставени адаптирани информативни материјали за бесплатна правна помош на локално и централно ниво Давателите на БПП се обучени за препознавање на различните потреби и состојби на жените од ранливи категории	Подготовка, објавување и дистрибуција на информативни брошури Спроведување на обуки за давателите на БПП за препознавање и овозможување на пристап до бесплатна правна помош	МП	x			

Општа цел 2: Подобрување на положбата на жените во сите сфери на јавниот и приватниот живот

Специфична цел 2.10: **Унапредување на родовата еднаквост во спортот**								
Резултат	Индикатори		Активности	Носител	Спроведени активности	Делумно спроведени активности	Во тек	Неспроведени активности
	Индикатор на ниво на резултат	Индикатор на ниво на активности						
2.10.1. Зголемено учеството на жените и на девојчињата во спортски клубови кои практикуваат спортско-рекреативни активности и учество на спортистки во националниот систем на натпреварување во сите спортови преку соодветни програми и стимулативни мерки	Вклучување на девојчињата и жените во спортските клубови кои реализираат програма за спортско-рекреативни активности и одржување на бројот на жените кои се натпреваруваат во националниот систем на спортските клубови. Време (часови) на изнајмување спортски терени, по полова структура на тимови Број на спортски објекти, по општина, по вид.	Мерки за поттикнување на жени и девојчиња за активно вклучување во спортот.	Мерки за поттикнување на спортски клубови за организирање соодветни тренинзи за жени	АМС во соработка со НСФ и спортски клубови	x			

Општа цел 2: Подобрување на положбата на жените во сите сфери на јавниот и приватниот живот								
Специфична цел 2.11: **Унапредување на родовата еднаквост во културата**								
Резултат	Индикатори		Активности	Носител	Спроведени активности	Делумно спроведени активности	Во тек	Неспроведени активности
	Индикатор на ниво на резултат	Индикатор на ниво на активности						
2.11.1.Зголемено учество на жени во проекти на полето на културата	Посебна издвоена ставка за финансирање проекти чии носители се жени Носители на проекти финансирани од Министерството за култура, по пол, по тематика	Најмалку 20% од пријавените се жени	Објавување на годишни конкурси (согласно чл. 64 од Законот за културата) поврзани на теми кои третираат родово сензитивна проблематика во културата	МК	x			
2.11.2.Родовите прашања се повидливи во културните настани и во издаваштвото на полето на културата	Посебна ставка за финансирање дела/проекти што се занимаваат со родови прашања Број на изработени и објавени истражувања и анализи за родот и родовите политики во културата Број на организирани настани во јавни установи финансирани од страна на Министерството за култура што се фокусираат на родот и родовите идентитети.	Изработени и објавени истражувања и анализи за родот и родовите политики во културата	Изготвување на Анализа за користење на просторот на национални и локални институции од областа на културата за проекти и активности фокусирани на род и родови идентитети	МК				x

2.11.3. Промовирани авторки во македонска книжевност и преведени дела од странски автор(к)и	Автори на издадени книги со финансиска поддршка од страна на МК, по пол Преведувачи на издадени книги со финансиска поддршка од страна на МК, по пол	Воведување на родово разделена статистика за автори на книги издадени со финансиска поддршка на МК. Воведување на родово разделена статистика за преведувачи на книги издадени со финансиска поддршка на МК	Креирање на родово поделена база на податоци за лица што аплицирале и добиле финансиска поддршка од МК Објавување на родово поделена статистика во резултатите од конкурсите на МК	МК	x			

Општа цел 3: Сузбивање на родовите стереотипи и градење на култура на ненасилство и недискриминација врз основа на пол, род и родов идентитет

Општа цел 3: Сузбивање на родовите стереотипи и градење на култура на ненасилство и недискриминација врз основа на пол, род и родов идентитет								
Специфична цел 3.1: **Спречување и борба против родово базирано насилство**								
Резултат	Индикатори		Активности	Носител	Спроведени активности	Делумно спроведени активности	Во тек	Неспроведени активности
	Индикатор на ниво на резултат	Индикатор на ниво на активности						
3.1.1 Усогласена законска регулатива со стандардите воспоставени со Истанбулската конвенција, преку вклучување на сите облици на РБН и сексуално вознемирување	Степен на усогласеност на националното законодавство со ИК	Изработена евалуација Акцискиот план за Имплементација на Истанбулската конвенција 2018-2023 со постоечката законска регулатива и препораки за идни дејствија	Подготовка на евалуациски извештај за Акцискиот план за имплементација на Истанбулската конвенција 2018-2023	МТСП			x	
		Усвоена Национална стратегија за превенција и заштита од родово базирано насилство врз жени и семејно насилство 2024-2031 со Акциски план за спроведување	Подготовка на Национална стратегија за превенција и заштита од родово базирано насилство врз жени и семејно насилство 2024-2031 со Акциски план за спроведување	НКТ			x	
	Измени на Кривичниот законик во согласност со ИК	Усвоени измени на Кривичниот законик во согласност со ИК	Усвоени измени и дополнување на кривични дела согласно ИК	МП	x			
3.1.2. Достапни родово разделени податоци за сите форми на РБН	Воспоставен систем за систематско собирање податоци	Изготвен документ за состојбата со родово-базираното насилство врз жените и семејното насилство.	Спроведување на национално истражување за состојбата со родово-базираното насилство врз жените и семејното насилство.	ДЗС	x			
3.1.3. Унапреден институционален одговор за превенција и заштита од РБН, особено	Воспоставен систем за редовни обуки за вработените во институциите за препознавање и постапување во	Вклучени наставни програми и обуки во МВР за препознавање и постапување во однос на различни облици на РБН	Спроведување континуирани основни и напредни обуки на полициски службеници од МВР на	МВР	x			

на полицијата и правосудството.	однос на различни облици на РБН	Спроведени мултидисциплинарни обуки на персоналот вклучен во Центар за жртви на трговија со луѓе и Прифатниот центар за странци за работа со жртви на трговија со луѓе и ранливи категории под висок ризик од трговија со луѓе. Вклучени модули за родова еднаквост и преземање мерки и активности во врска со семејно насилство во програмата за основна обука за полицаец.	централно и регионално ниво за примена на индикатори и проактивни методи за рано откривање и идентификација на потенцијална жртва и жртва на трговија со луѓе, со посебен акцент на пристапот кон жените и девојчињата жртви. Ажурирање на модули за обука и организирање мултидисциплинарни обуки на персоналот вклучен во Центар за жртви на трговија со луѓе и Прифатниот центар за странци за работа со жртви на трговија со луѓе и ранливи категории под висок ризик од трговија со луѓе. Креирање и вклучување на модули за родова еднаквост и преземање мерки и активности во врска со семејно насилство во програмата за основна обука за полицаец.					

Општа цел 3: Сузбивање на родовите стереотипи и градење на култура на ненасилство и недискриминација врз основа на пол, род и родов идентитет								
Специфична цел 3.2: **Сузбивање на родовите стереотипи и сексизмот и промовирање еднаквост**								
Појдовна точка:								
Резултат	Индикатори		Активности	Носител	Спроведени активн	Делумно спров	Во тек	Неспроведени
	Индикатор на ниво на резултат	Индикатор на ниво на активност						
3.2.1.Нулта толеранција за сексизам и за сексистички говор на омраза на работните места, во спортот, во медиумите и во пристапот до добра и услуги	Примена на меѓународни стандарди за борба против сексизам во мерки и политики Воспоставени упатства за реагирање при појава на сексистички говор на омраза, по области. Број на опомени/реакции во медиуми	Упатства и препораки за унапредување на законската рамка и за третман на родови прашања и начинот на претставување на жените и мажите во медиумите се изготвени и јавно достапни на веб страниците на АВМУ	Препораки за унапредување на законска рамка или за програми за дејствување во однос на медиумите Објавување релевантни документи во однос на родовите прашања и начинот на претставување на жените и мажите во медиумите, на сајтот на АВМУ.	ААВ МУ	x			

	Број на опомени/реакции на спортски настани Број на пријави за сексизам на работното место, по пол, по родов идентитет Број на поплаки и претставки за сексизам во пристапот до добра и услуги							
		Организирани 2 работилници за препознавање и реакција на сексистички говор и омраза и родово базирано насилство	Обуки за новинари и медиумски работници за препознавање и реакција на сексистички говор на омраза, со мерење на стекнати знаења	ААВ МУ	x			
		Зголемено препознавање на дискриминаторска содржина од страна на јавноста, преку поднесување претставки за дискриминаторска содржина во медиумите	Измени во закон за медиуми - усогласување на член 4 од ЗМ со член 48 од ЗААВМУ Објавување на информации за дејствијата преземени против дискриминаторскат а содржина во медиумите	МИО А			x	
		Спроведување на воспоставен систем за следење на ставови кон содржини на ТВ и радио	Годишни анализи за третманот на родовите прашања и претставувањето на жените и на мажите во програмите на радиодифузерите. Периодични препораки за зајакнување на содржините и/или опоменување и/или казнување на медиумот заради ширење говор на омраза	АВМ У	x			
3.2.5.Медиуми што не промовираат стереотипи и стереотипни улоги, туку родова еднаквост и различности	Број на обуки на медиумските работници и на вработените во институциите во однос на родовите стереотипи, по пол, по служба Број на поднесени претставки за дискриминаторска содржина во медиумите Застапеност (%) на теми од родова еднаквост и различности во медиумски содржини Застапеност (%) на жени соговорнички во ТВ емисии Застапеност (%) на жени во медиумски содржини Ставови кон содржини со родови различности во	Спроведување на воспоставен систем за следење на ставови кон содржини на ТВ и радио	Годишни анализи за изразувањето и ставовите на уредниците, новинарите и гостите во ТВ и радио, и периодични препораки за зајакнување на содржините и/или опоменување и/или казнување на медиумот заради ширење на говор на омраза .	ААВ МУ	x			

	медиуми, по пол, по возраст (периодична проверка)							